

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 481/2015-26

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 11. novembra 2015 v senáte zloženom z predsedu Sergeja Kohuta, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Lajosa Mészárosa (sudca spravodajca) prerokoval prijatú sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného Advokátskou kanceláriou GEREG & MESSINGEROVÁ, s. r. o., Horná Strieborná 4, Banská Bystrica, pre namietané porušenie čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Tdo 42/2014 z 22. júla 2014 a takto

r o z h o d o l :

1. Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením sp. zn. 2 Tdo 42/2014 z 22. júla 2014 **p o r u š i l** základné právo [REDAKOVANÉ] na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj jeho právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Tdo 42/2014 z 22. júla 2014 **z r u š u j e** a vec **v r a c i a** na ďalšie konanie.

3. [REDAKOVANÉ] **p r i z n á v a** úhradu trov právneho zastúpenia v sume 340,88 € (slovom tristoštyridsať eur a osemdesiatosem centov), ktorú je Najvyšší súd Slovenskej republiky **p o v i n n ý** vyplatiť na účet Advokátskej kancelárie GEREG & MESSINGEROVA, s. r. o., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Sťažnosti JUDr. [REDAKOVANÉ] vo zvyšnej časti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Uznesením Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) č. k. II. ÚS 481/2015-15 z 12. augusta 2015 bola prijatá na ďalšie konanie sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), pre namietané porušenie čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 2 Tdo 42/2014 z 22. júla 2014.

Podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prerokoval ústavný súd túto vec na neverejnom zasadnutí, keďže sťažovateľ v podaní z 12. októbra 2015 a najvyšší súd vo vyjadrení z 21. septembra 2015 vyslovili súhlas, aby sa upustilo od ústneho pojednávania. Ústavný súd vychádzal pritom z listinných dôkazov a vyjadrení nachádzajúcich sa v jeho spise.

Zo sťažnosti vyplýva, že rozsudkom Okresného súdu Lučenec (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 22 C 141/2013 z 19. decembra 2013 bol sťažovateľ uznaný za vinného z prečinu krádeže podľa § 212 ods. 1 Trestného zákona a bol mu za to uložený trest odňatia slobody v trvaní 4 mesiacov s podmieneným odkladom na skúšobnú dobu 18 mesiacov. Na základe odvolania sťažovateľa rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 2 To 19/2014 zo 6. marca 2014 bol rozsudok okresného súdu zrušený vo výroku o treste a sťažovateľovi bol uložený peňažný trest vo výške 500 €. Pre prípad úmyselného zmarenia výkonu peňažného trestu bol sťažovateľovi ustanovený náhradný trest odňatia slobody v trvaní 4 mesiacov.

Uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 2 Tdo 42/2014 z 22. júla 2014 bolo dovolanie sťažovateľa smerujúce proti rozsudku krajského súdu odmietnuté podľa § 382 písm. f) Trestného poriadku, a to preto, že po vykonaní uloženého peňažného trestu nastali účinky zahladenia odsúdenia v zmysle § 92 ods. 2 v spojení s § 32 písm. d) Trestného zákona. Má to znamenať, že sa na sťažovateľa hľadí, akoby nebol odsúdený.

Uvedený postup najvyššieho súdu je podľa názoru sťažovateľa v rozpore so zásadami demokratického a právneho štátu, ústavnými právami vyplývajúcimi z práva na spravodlivý proces, pretože hoci navonok formálne bola vec sťažovateľa spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prerokovaná nezávislým a nestranným súdom, nie je pravdou, že by účinky zahladenia odsúdenia boli konečné tak, aby sa na sťažovateľa skutočne hľadelo, akoby nebol odsúdený. Ide najmä o záznam v registri trestov, kde pri vydaní odpisu z neho vždy bude právoplatné odsúdenie vyznačené. Preto v prípade uchádzania sa o aktivity, kde sa vyžaduje odpis z registra trestov a platí nulová tolerancia týkajúca sa beztrestnosti, toto platiť nebude. Takýto prístup považuje sťažovateľ za diskriminačný.

Sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„1. Uznesením Najvyššieho súdu SR sp. zn. 2Tdo 42/2014 zo dňa 22.07.2014 došlo k porušeniu základných ľudských práv a slobôd sťažovateľa vyplývajúcich z čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3 a čl. 48 ods. 2 Ústavy SR, ako aj Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1.

2. Ústavný súd SR zrušuje rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 2Tdo 42/2014 a prikazuje tomuto súdu, aby vo veci znova rozhodol.“

Z vyjadrenia predsedníčky najvyššieho súdu č. k. KP 3/2015-55 z 21. septembra 2015 doručeného ústavnému súdu 28. septembra 2015, ako aj z pripojeného vyjadrenia predsedu senátu „2T“ vyplýva, že by nebolo prínosné sa znova vyjadrovať k problematike prípustnosti dovolania proti rozhodnutiam, v ktorých došlo k vykonaniu uloženého peňažného trestu a k zahladeniu odsúdenia, a to s poukazom na zjednocujúce stanovisko pléna ústavného súdu sp. zn. PLz. ÚS 4/2015.

Z podania právneho zástupcu sťažovateľa z 12. októbra 2015 doručeného ústavnému súdu 14. októbra 2015 vyplýva, že sťažovateľ sa domáha náhrady trov právneho zastúpenia advokátom v celkovej výške 340,90 €.

II.

Z uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 2 Tdo 42/2014 z 22. júla 2014 vyplýva, že ním bolo podľa § 382 písm. f) Trestného poriadku odmietnuté dovolanie sťažovateľa proti rozsudku krajského súdu sp. zn. 2 To 19/2014 zo 6. marca 2014. Podľa názoru najvyššieho súdu dovolanie sťažovateľa treba považovať za neprípustné. Sťažovateľ vykonal uložený peňažný trest 500 € tým, že ho 30. apríla 2014 zaplatil. V dôsledku toho vo vzťahu k právoplatným odsudzujúcim rozsudkom okresného súdu a krajského súdu nastali účinky zahladenia odsúdenia v zmysle § 92 ods. 2 a § 32 písm. d) Trestného zákona. Na páchatel'a sa tak hľadí, akoby nebol odsúdený. Následky zahladenia odsúdenia na základe rozhodnutia súdu alebo zákonnej fikcie, že sa na páchatel'a hľadí, akoby nebol odsúdený, platia generálne a nevzťahujú sa len na prípady, v ktorých zákon také účinky pre použitie určitého inštitútu výslovne neguje [údaje o zahladených odsúdeniach v odpise z registra trestov uvedené a použité v zmysle § 13 ods. 1 písm. c) a ods. 3 zákona č. 330/2007 Z. z. o registri trestov v znení neskorších predpisov]. Ak sa na páchatel'a hľadí, akoby nebol odsúdený a taký účinok nastal u všetkých právoplatne uložených trestov, dotknuté rozhodnutie nemožno preskúmať v dovolacom konaní a dovolací súd dovolanie, ktoré bolo podané napriek účinkom zahladenia odsúdenia, odmietne postupom podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku. Pokiaľ ide o povinnosť výkonu peňažného trestu, jeho zaplatením odsúdený odvracia hrozbu nariadenia výkonu náhradného trestu odňatia slobody (keďže dovolanie nemá podľa § 368 ods. 4 Trestného poriadku odkladný účinok). Vyvoláva ďalej účinky zahladenia odsúdenia, ale zároveň aj nemožnosť úspešne podať dovolanie.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovanie v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo ak je to možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa odseku 1, obnovil stav pred porušením.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 47 ods. 3 ústavy všetci účastníci sú si v konaní podľa ods. 2 rovní.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov a v jeho prítomnosti, a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o akomkoľvek trestnom čine, z ktorého je obvinený.

Podľa presvedčenia sťažovateľa postupom a uznesením najvyššieho súdu došlo k porušeniu označených práv, a to tým, že sa tento podstatou dovolacích námietok sťažovateľa nezaoberal, vychádzajúc z názoru, že vykonaním peňažného trestu sa na sťažovateľa hľadí, ako keby nebol odsúdený.

Najvyšší súd je tej mienky, že by nebolo prínosné, aby sa k veci vyjadroval, keďže názor ústavného súdu v danej problematike bol už judikovaný.

Z pohľadu ústavného súdu treba predovšetkým konštatovať, že rozhodujúce skutkové okolnosti prípadu sú medzi účastníkmi konania nesporné. Naproti tomu ako sporná sa javí právna otázka, či v dôsledku vykonania peňažného trestu jeho zaplatením a z toho vyplývajúcim zahladením odsúdenia priamo zo zákona s účinkom, že sa na obvineného hľadí, ako keby odsúdený nebol, dochádza aj k zániku možnosti preskúmať na základe dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku zákonnosť právoplatného odsudzujúceho rozsudku. Kým podľa sťažovateľa to možné je, najvyšší súd v napadnutom uznesení túto možnosť vylučuje.

Podľa § 92 ods. 2 Trestného poriadku v znení účinnom do 31. januára 2014 ak ide o odsúdenie na tresty uvedené v § 32 písm. b) až k), k zahladeniu dochádza ich vykonaním.

Podľa § 32 písm. d) Trestného zákona za spáchané trestné činy môže súd uložiť páchatelovi, ktorý je fyzickou osobou, len peňažný trest.

Podľa § 93 ods. 1 Trestného zákona ak bolo odsúdenie zahladené, hľadí sa na páchatel'a, ako keby nebol odsúdený.

Ústavný súd sa uvedenou právnou problematikou v minulosti už viackrát zaoberal a vzhľadom na rozporné stanoviská II. a III. senátu došlo k postupu podľa § 6 zákona o ústavnom súde, pričom bolo prijaté stanovisko na zjednotenie odchylných právnych názorov v tomto znení:

Odsúdenému, ktorému bol uložený peňažný trest a ktorý tento uložený peňažný trest vykonal zaplatením sumy peňažného trestu, nemožno odoprieť právo podať dovolanie len z dôvodu, že jeho odsúdenie bolo zahladené, keďže by tým neprimeraným spôsobom a v rozpore s podstatou a účelom inštitútu dovolania došlo k obmedzeniu prístupu odsúdeného k súdnej ochrane, čím by sa zasiahlo do podstaty a zmyslu základného práva na súdnu ochranu (PLz. ÚS 4/2015 z 18. marca 2015).

Z citovaného zjednocujúceho stanoviska vyplýva predovšetkým neakceptovateľnosť argumentu najvyššieho súdu, podľa ktorého by priznanie práva podať dovolanie v danom prípade bolo v rozpore s princípom rovnosti procesných strán, pretože ak by túto možnosť mal odsúdený, nutne by musela byť pripustená aj u generálneho prokurátora Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“), ktorý by mohol podať dovolanie aj v neprospech odsúdeného smerujúce k zhoršeniu jeho postavenia, čo by následne umožňovalo otvorenie už ukončeného trestnoprávneho vzťahu a zvrátenie priaznivých výsledkov pre odsúdeného spočívajúcich v tom, že sa na neho hľadí, akoby odsúdený nebol. Takúto argumentáciu najvyššieho súdu možno považovať za redukciu zákonom ustanovených podmienok, dôvodov a okruhu osôb oprávnených podať dovolanie. Legalizujúcim dôvodom takejto redukcie nemôže byť argumentácia založená na rešpektovaní princípu rovnosti procesných strán, keďže neexistuje legitímny dôvod ani cieľ, pre ktorý by nebolo možné priznať rovnaké procesné práva pre všetky procesné strany. V danom prípade ide o priznanie práva podať dovolanie aj voči rozhodnutiu, ktoré vykazuje nezákonnosť a ktoré odsúdený medzičasom vykonal. Priznanie, a teda uplatnenie tohto procesného práva vo svojich dôsledkoch znamená naplnenie, a nie popretie podstaty princípu rovnosti procesných strán.

Nad rámec uvedenej argumentácie možno poukázať na to, že v rámci princípu rovnosti procesných strán generálny prokurátor nepochybne môže podať dovolanie proti právoplatnému oslobodzujúcemu rozsudku, čo následne tiež umožňuje otvorenie trestnoprávneho vzťahu, ktorý už bol ukončený, a to v spojení so zvrátením priaznivých dôsledkov pre stíhaného spočívajúcich v tom, že oslobodením spod obžaloby došlo

k deklarovaniu jeho nevinu. Pritom nemožno mať najmenšie pochybnosti o tom, že právoplatný oslobodzujúci rozsudok treba považovať za omnoho priaznivejší než právoplatný odsudzujúci rozsudok spojený s fikciou, že sa na odsúdeného hľadí, ako keby odsúdený nebol.

Ďalej zo zjednocujúceho stanoviska vyplýva, že neprípustnosť dovolania podaného odsúdeným, ktorý už vykonal uložený trest, nemožno bez ďalšieho vyvodzovať ani z explicitného znenia príslušných ustanovení Trestného poriadku vzťahujúcich sa na dovolanie. Za rozhodnutie, ktorým bola vec právoplatne skončená, je potrebné podľa ustanovenia § 368 ods. 1 Trestného poriadku považovať právoplatné rozhodnutie súdu vo veci samej, ktorým je okrem iného aj rozsudok, ktorým bol uložený trest, resp. ochranné opatrenie, alebo bolo upustené od potrestania. V tejto súvislosti nemožno za ústavne udržateľné považovať právne závery najvyššieho súdu, ktorý konštatoval, že odsudzujúcim rozsudkom treba rozumieť taký rozsudok, na základe ktorého existujú účinky, že sa na páchatel'a hľadí ako na odsúdeného.

Na rozdiel od tohto právneho názoru najvyššieho súdu je ústavný súd tej mienky, že z hľadiska prípustnosti dovolania je bez významu, či sa v dôsledku zahľadania odsúdenia hľadí na osobu odsúdeného ako na osobu, ktorá odsúdená nebola, keďže z hľadiska prípustnosti dovolania je rozhodujúce to, či existuje odsudzujúce rozhodnutie a či toto nadobudlo právoplatnosť. Inými slovami, podmienkou podania dovolania je existencia samotného odsúdenia páchatel'a. Naopak, podmienkou dovolania nie je absencia zahľadania odsúdenia spojená so zákonnou fikciou neodsúdenia. Fikcia neodsúdenia sťažovateľ'a vyplýva z vykonania uloženého peňažného trestu na základe právoplatného odsudzujúceho rozsudku, pričom odopretím práva podať dovolanie proti takémuto právoplatnému rozhodnutiu by nebolo možné naplniť deklarovaný účel inštitútu dovolania, ktorým je odstrániť účinky založené nezákonným právoplatným rozhodnutím.

Nemožno sa bez výhrad stotožniť ani s tým záverom najvyššieho súdu, podľa ktorého zahladením odsúdenia spojeným s fikciou neodsúdenia môže odsúdená osoba preukazovať stav svojej bezúhonnosti. Najvyšší súd totiž opomenul, že zahľadanie odsúdenia spojené so

zákonnou fikciou neodsúdenia neznamená zánik všetkých nepriaznivých účinkov spojených s odsúdením, keďže tieto nemožno obmedzovať výlučne na skutočnosť, že vo výpise z registra trestov sa zahladené odsúdenia neuvádzajú. Existencia odsudzujúceho rozhodnutia totiž uplatnením fikcie neodsúdenia nezaniká, pričom trest, ktorý odsúdený vykonal a ktorý mu bol zahladený, má stále platný právny základ v odsudzujúcom rozhodnutí. Vykonaný a zahladený trest postihuje páchatel'a aj sekundárne, lebo zakladá pre poškodeného právny titul na uplatnenie práva na náhradu škody a trov. Osobitne treba zdôrazniť, že zahladením odsúdenia alebo zákonou fikciou neodsúdenia právne zaniká iba skutočnosť odsúdenia za trestný čin, ale nie aj sama skutočnosť, že páchatel' trestný čin spáchal.

Napokon možno ešte dodať, že, vychádzajúc z právneho názoru najvyššieho súdu, by zrejme v prípade zahladienia odsúdenia s účinkami fikcie neodsúdenia nebolo možné účinne podať ani návrh na obnovu konania, hoci by dodatočne vyšli najavo dôkazy preukazujúce nevinu odsúdeného. Takýto následok je zrejším popretím základného práva na súdnu ochranu, resp. práva na spravodlivé súdne konanie. Navyše neprípustnosť mimoriadneho opravného prostriedku znemožňuje, aby takáto osoba uplatnila nárok na náhradu škody spôsobenej nezákonným odsúdením (II. ÚS 475/2014).

Vzhľadom na všetky uvedené argumenty došlo k porušeniu základného práva na súdnu ochranu, resp. práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

Podľa § 56 ods. 2 prvej vety zákona o ústavnom súde ak sa základné právo alebo sloboda porušili rozhodnutím alebo opatrením, ústavný súd také rozhodnutie alebo opatrenie zruší.

Podľa § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, môže vec vrátiť na ďalšie konanie.

Na základe citovaných ustanovení ústavný súd zrušil uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 2 Tdo 42/2014 z 22. júla 2014 a vec vrátil na ďalšie konanie (bod 2 výroku nálezu). V ďalšom konaní bude najvyšší súd viazaný právnym názorom ústavného súdu.

Sťažovateľ požadoval náhradu trov právneho zastúpenia advokátom v sume 340,90 €. Ústavný súd mu priznal náhradu trov jeho právneho zastúpenia advokátom, a to za 2 úkony právnych služieb v roku 2014 (prevzatie a príprava zastúpenia, sťažnosť) po 134 €, ako aj režijný paušál 2-krát po 8,04 €. Okrem toho priznal aj 20 % dane z pridanej hodnoty, teda 56,80 €. Náhradu trov priznal celkom vo výške 340,88 € (bod 3 výroku nálezu).

Nebolo možné vyhovieť požiadavkám sťažovateľa na vyslovenie porušenia čl. 47 ods. 3 a čl. 48 ods. 2 ústavy (bod 4 výroku nálezu).

Zo skutkového stavu uvedeného v sťažnosti, ale ani z ďalších úvah sťažovateľa vôbec nevyplýva, v akých konkrétnych okolnostiach, resp. súvislostiach malo podľa názoru sťažovateľa dôjsť k porušeniu uvedených práv.

Nie je úlohou ústavného súdu dopĺňať chýbajúcu argumentáciu sťažovateľa (obsah sťažnosti „dotvárať“), preto ani nebolo možné v tejto časti sťažnosti vyhovieť.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to vyplýva z výrokovej časti tohto rozhodnutia.

Vzhľadom na čl. 133 časť vety pred bodkočiarkou ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou rozhodnutia uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. novembra 2015